

Olasz Sándor: Távól tartottam a Tiszatájt az irodalmi klikkektől

Garai Szakács László

Szeged - Végigjárta a számlélétrát, miközben főszerkesztőből muszáj-menedzser lett. A napokban a Csongrád Megye Közművelődéséért díjjal kitüntetett Olasz Sándorral beszélgettem az irodalomról, a Tiszatájról. De szóba került Wass Albert és Tamási Áron is.

– *Milyen ma egy irodalmi lap főszerkesztőjének lenni?*

– Nehéz. A rendszerváltoztatás előtt is az lehetett, de azt nem gondoltam volna, hogy napjainkban is ilyen nehéz lesz. Azt szoktam mondani, hogy a politika fogsága után a pénz fogságába került sok minden. Ha nem áll egy tőkeerős cég egy intézmény, egy szervezet vagy akár egy lapkiadó mögött, akkor szinte lehetetlen talpon maradni. A **Tiszatáj** is az utóbbi két évtizedet gyakorlatilag pályázati forrásokból élte végig. Van persze fix támogatásunk is a két önkormányzattól, a szegeditől és a Csongrád megyeitől, de azok az összegek messze nem fedezik a költségeinket. Minden elképzelhető lehetőséget meg kell ragadnunk. Azt is be kell látnunk, hogy az irodalomnak, a művészeteknek a helye, szerepe, az irántuk való érdeklődés jelentős mértékben megváltozott, nem feltétlenül előnyükre. Persze erre lehet azt mondani, hogy máskor is volt már ilyen, hogy az írók csak egymásnak írtak. Szerencsére most nem itt tartunk. A minőségi irodalom iránt újra van érdeklődés. Ebben persze óriási szerepe van a reklámnak.

– *Mennyire kell menedzsernek lennie?*

– Gyakorlatilag az vagyok. És sosem gondoltam volna, hogy annak kell lennem. Az egész életünk elbillent egy kicsit az adminisztráció felé. Most is fontos persze, hogy jók legyenek a kéziratok, hogy a szerkesztők átolvassák, kicsinosítsák a szövegeket. De emellett bizony foglalkoznom kell azzal is, hogy a lap gazdasági, anyagi helyzete stabil legyen.

Olasz Sándor átveszi Magyar Annától a megyei közgyűlés elnökétől a Csongrád Megye Közművelődéséért Díjat.

Fotó: Csongrád Megyei Közgyűlés Sajtószolgálat

– *Az előbb említett minőségi irodalom iránt kik érdeklődnek valójában? A felvirágzás köszönhető-e például Kertész Imre irodalmi Nobel-díjának? És ebben a virágkorban hogyan jelenhet meg egy irodalmi folyóirat?*

– Kétségtelen, hogy mindig vannak bizonyos sikerszerzők, akik nyugaton is teljes joggal futottak be. Ez mindig azzal is jár, hogy nagyon jó írók egy kicsit háttérbe szorulnak. Ebben van is egyfajta törvényszerűség: kívül kerül, miközben benn van, csak nem tudatosodik az olvasókban, hogy vannak mások is. Itt vannak például a költők. Jobbnál jobb verseskötetek jelennek meg napjainkban is, de íróik gyakorlatilag nem ismertek. Ehhez az is hozzájárul, hogy inkább prózát olvasunk mostanában. De csalókák voltak a hatvanas-hetvenes évek nagy szavalóestjei is.

Kor
has
böl
ház
elk

Febru
bepor

Vit

Olasz Sándor 1949. július 19-én született Hódmezővásárhelyen. A József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának (JATE BTK) magyar-francia szakát 1968–73 között végezte el, 1978-ban doktorált. Rögtön az egyetem utána Tiszatájhoz került. A folyóirat munkatársa, majd főmunkatársa lett. 1989-től 1996-ig a lap főszerkesztő-helyettese, 1996-tól főszerkesztője. 1986–88 között a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, 1988–93 között a JATE BTK Modern Magyar Irodalom Tanszékének adjunktusa, 1993-tól docense, 2007-től egyetemi tanár. Irodalomtudományi kandidátusát 1992-ben szerezte, 2000-ben habilitált. Ugyanebben az évben kapta meg a Széchenyi professzori ösztöndíjat. 2005-től a Magyar Tudományos Akadémia doktora. További díjak, elismerések: 1990 Magyar Művészetért díj, 1998 Németh László-díj, 1999 Arany János-díj, 1999 Magyar Örökség díj a Tiszatáj szerkesztéséért, 2003 Pro Literatura, 2004 József Attila-díj, 2005 Pro Arte Hungarica díj a Tiszatáj szerkesztéséért, 2010 Szegedért Alapítvány művészeti kuratóriumának Gregor József-díja, 2010 Pro Urbe díj (Hódmezővásárhely). 2011 januárjában Csongrád Megye Közművelődéséért Díjjal ismerték el munkásságát. Nős, feleségét Baranyai Évát 1981-ben vette el, házasságukból egy fiúgyermek született, Attila 1982-ben.

(Forrás: *Ki kicsoda*)

– *Visszatérhetnek még ezek? Lehet újra fontos az átlagembernek, hogy irodalmi estre, felolvasásra járjon?*

– Bízom benne, hogy igen. De ehhez sok más dolognak is szerencsésen kell alakulnia. Ma az embereket felőrlik a hétköznapiak. A stressz, az örökös rohanás miatt egyszerűen nincs is igazán idő az irodalomra. Nem azt mondom, hogy legyen újra Olvasó népmozgalom, de jó lenne, ha jutna időnk elmélyülni egy-egy kötetben.

– *A fiatal korosztállyal hogyan lehetne újra megszerettetni az irodalmat?*

– Ehhez nagyon nagy összefogásra volna szükség. Vannak erre kísérletek mostanában is, de még nagyon sokat kell tenni azért, hogy egy mai kamasz a számítógépes játék helyett egy regényt válasszon. Az is a szomorú igazsághoz tartozik, hogy a fiatalok jelentős része újságot, folyóiratot sem olvas. Emlékszem, amikor még volt szóbeli felvételi az egyetemen, és ott megkérdezték a jelentkezőket, hogy milyen folyóiratokat ismernek, akkor mindig tudtak hármát-négyet említeni, volt aki többet is. Ma, tartok tőle, egyet sem tudnának mondani. Az is elriasztja a fiatalokat, hogy a könyvek vastagok. Esterházy vagy Spiró „sajnos” ötszáz oldalas köteteket is írt, nem is egyet. S akkor a klasszikusokról, mondjuk Dosztojevszkijről nem is beszéltünk...

– *Kanyarodjunk vissza a magazinhoz! Mennyit változott a főszerkesztése alatt a Tiszatáj?*

– A lapnak vannak nagyon régóta kialakult értékei, alapelvei. A Tiszatáj a mai napig élen jár az Erdélyben, a Felvidéken, a Vajdaságban, a Kárpátalján élő magyar írók, költők műveinek publikálásában. De fontosnak tartjuk a szomszéd népek kortárs szerzőinek bemutatását is. Ugyanakkor egy lapnak folyamatosan meg kell tudni újulnia. A 65. évfolyamát jegyző magazin, amely – mint tudjuk két kihagyással, 1956 novemberében, illetve az 1986-os betiltását leszámítva minden évben megjelent – átfogja a kortárs magyar irodalmat, és egyfajta lenyomata a magyar történelemnek is, változások nélkül már régen megszűnt volna. De „könnyű dolgunk” volt: az irodalom folyamatos változását, az esztétikai mozgásokat „csak követnünk” kellett. Ennek ellenére sokszor beskatulyáztak minket: sokáig elkönnyvelték a Tiszatájt a poszt népi irodalom lapjának. Ez azért sem volt helytálló, mert Pilinszky János vagy Nemes Nagy Ágnes éppúgy megjelent, mint Nagy László vagy Illyés Gyula. A kilencvenes évektől pedig egyértelműen megfigyelhető a nemzedékváltás, ezzel együtt a beszédmód, a stílus változása. Jönnek a fiatal generációk, amelyek törvényszerűen mást gondolnak az irodalomról, mint az elődök. De hát ez mindig is így volt, ez így helyes. Igyekeztem mindig távol tartani magam és a lapot az irodalmi klikkektől, a politikától.

– *A rendszerváltás előtt nagyon sokszor kénytelen-kelletlen az irodalom vitte el a balhékat, a botrányokat, elég csak visszautalni a lap 1986-os betiltására. Manapság viszont nincs erre szükség.*

– Ez egyáltalán nem baj, kifejezetten örülök neki.

– *Egy picit visszautalnék az „újkori irodalmi érdeklődésre”. A különböző hirtelenül divatosá lett, felfedezett írók munkássága és a róla alkotott kép mennyire fedik egymást? Vegyük példának mondjuk Wass Albertet!*

– Wass Albertnél az irodalmon kívüli szempontok is nagyon erőteljesek. Sokkal elfogadottabb író lehetne, ha ez a fajta „érdeklődés” egy kicsit visszafogottabb lenne. Számptalan kiváló tanulmány született róla és a munkáiról, amelyben szóvá is tették az alkotók azt, amit szóvá kellett tenni. De tény, túlzásba vitték a szeretetét. Tamási Áron sokkal nagyobb író Wass Albertnél, mégis az Ábel-trilógiánál többet az átlagember nem tud róla. Nincsenek róla elnevezett körök, nem tudni semmit a munkásságáról.

– *Visszatérve a Tiszatájhoz: ha ma kérnék föl, ugyanúgy elvállalná a lap vezetését, mint másfél évtizede?*

– Azt hiszem, igen...

– *Szavát ne feledje: hogyan emlékszik vissza az akkori felkérésre?*

– A pályám betetőzéseként éltem meg. A Tiszatájnál végigjártam a számlátrát. Az egyetem elvégzése után azonnal a laphoz kerültem. Ami egy újabb egyetem volt rengeteg tanulnivalóval, munkával. Amikor főszerkesztő lettem, akkor messze nem volt ennyire bürokratizálva a szerkesztőség élete, működése. Most egy kicsit túl van bonyolítva az életünk.

– *Csongrád Megye Közművelődéséért Díjra hogyan tekint?*

– Minden, a szűkebb pátriából kapott kitüntetés, elismerés nagyon jólesik, így ez is. Ugyanígy örültem a Szegedért Alapítvány díjának. Ennyi évtizedes szegedi, megyei munkálkodás után jó érzés megkapni egy ilyen elismerést. Persze nem azért dolgozom, hogy díjakat kapjak. Azok vagy vannak, vagy nincsenek, de csak másodlagosak.